

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

[૨૦૨૧] ૮ એસ. સી. આર. ૧૧૪૦

નીરજ ગર્ગ

વિરુદ્ધ

સરિતા રાની અને અન્ય વગેરે

(સિવિલ અપીલ નંબર ૪૫૫૫-૪૫૫૯/૨૦૨૧)

ઓગસ્ટ ૦૨, ૨૦૨૧

[ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર. એફ. નરીમન અને ન્યાયમૂર્તિશ્રી ઋષિકેશ રોય]

ટિપ્પણીઓની અભિવ્યક્તિ:ચુકાદાઓમાં વકીલ વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલી
ટિપ્પણીઓ જેમાં તેઓ એક પક્ષનું પ્રતિનિધિત્વ કરી રહ્યા હતા-ન્યાયિક
ઔચિત્ય-ઠેરવવેલ:ઉચ્ચ અદાલતના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલી વાંધાજનક
ટિપ્પણીઓ દેખીતી રીતે ન્યાયાધીશની વ્યક્તિગત ધારણાના આધારે કરવામાં
આવી હતી-પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ રેકૉર્ડ કરતા પહેલા, વકીલને તેમનો ખુલાસો

રજૂ કરવાની કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી-વકીલની આવી નિંદા, તેમને સાંભળવાની તક આપ્યા વિના, ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટેમના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન હશે-આવી પરિસ્થિતિઓમાં અપેક્ષિત સંયમ અને સંયમનું અપેક્ષિત પ્રમાણ વાંધાજનક ટિપ્પણીઓમાં ખૂટે છે-ટિપ્પણીઓ અદાલતના નિર્ણય માટે પણ બિનજરૂરી હતી-વકીલની પ્રતિષ્ઠા અથવા સભ્ય તરીકેના તેમના કાર્યને ભવિષ્યમાં કોઈ નુકસાન ન થાય તે માટે વાંધાજનક ટિપ્પણીઓને પાછી ખેંચવામાં કરવામાં આવી હતી. બારની ટિપ્પણીઓ-તે મુજબ કાઢી નાખવામાં આવી-ફુદરતી ન્યાય-ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટેમના સિદ્ધાંતો.

અપીલોનો નિકાલ કરતા કોર્ટે ચુકાદો આપ્યો:

૧. જ્યારે ન્યાયના વહીવટના ક્ષેત્રમાં ન્યાયાધીશોને તેમના કાર્યો મુક્તપણે અને નિર્ભયતાથી અને કોઈની દખલ વિના કરવાની મંજૂરી આપવી એ મૂળભૂત મહત્વનું છે, ત્યારે ન્યાયાધીશોએ સંયમ રાખવો અને વકીલના વર્તન પર બિનજરૂરી ટિપ્પણીઓ ટાળવી તે પણ એટલું જ મહત્વપૂર્ણ છે જે અદાલત સમક્ષ વિવાદના ચુકાદા પર કોઈ અસર કરી શકશે નહીં. [ફરો ૧૫] [૧૧૪૮-એ-સી]

૨. હાઈકોર્ટના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલી વાંધાજનક ટિપ્પણીઓ ટાળી શકાતી હતી કારણ કે તે વિવાદો નક્કી કરવા માટે બિનજરૂરી હતી. વધુમાં, તેઓ ન્યાયાધીશની વ્યક્તિગત ધારણા પર આધારિત હોવાનું જણાય છે. તે પણ સ્પષ્ટ છે કે ન્યાયાધીશે પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ નોંધાવતા પહેલા અપીલકર્તાને તેનો ખુલાસો રજૂ કરવાની કોઈ તક આપી ન હતી. અપીલકર્તા વિરુદ્ધ ન્યાયાધીશ દ્વારા નોંધાયેલી વાંધાજનક ટિપ્પણીઓ જે રીતે કરવામાં આવી હતી તે રીતે નોંધવી ન જોઈએ. અપીલકર્તા કે જેમના વ્યાવસાયિક વર્તન પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, તેમને તેમના વર્તનને સમજાવવા અથવા પોતાનો બચાવ કરવાની કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી. કોર્ટના નિર્ણય માટે ટિપ્પણીઓ પણ બિનજરૂરી હતી. તે અનુસાર નક્કી કરવામાં આવે છે કે અરજદારની પ્રતિષ્ઠા અથવા બારના સભ્ય તરીકેના તેમના કાર્યને ભવિષ્યમાં કોઈ નુકસાન ન થાય તે માટે વાંધાજનક ટિપ્પણીઓ પાછી ખેંચવામાં આવવી જોઈએ. તેથી, ઉપરોક્ત ઉદ્ધૃત ટિપ્પણીઓ કાઢી નાખવામાં આવે છે. [ફકરા ૧૬,૧૮] [૧૧૪૮-સી-૭]

યુ. પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ મોહમ્મદ નઈમ એ.આઈ.આર.

૧૯૬૪ એસસી ૭૦૩:[૧૯૬૪] એસસીઆર ૩૬૩;

આલોક કુમાર રોય વિરુદ્ધ ડૉ. એસ. એન. શર્મા

[૧૯૬૮] ૧ એસસીઆર ૮૧૩; એ. એમ. માથુર

વિરુદ્ધ પ્રમોદ કુમાર ગુપ્તા (૧૯૯૦) ૨ એસસીસી
 ૫૩૩:[૧૯૯૦] ૨ એસ. સી. આર. ૧૧૦; અબની
 કાંત રે વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય (૧૯૯૫) ૪ પૂરક એસ.
 સી. સી. ૧૬૯:[૧૯૯૫] ૪ પૂરક એસસીઆર ૩૩૩;
 સામ્યા સેટ વિરુદ્ધ શંભુ સરકાર અને અન્ય (૨૦૦૫) ૬
 એસસીસી ૭૬૭:[૨૦૦૫] ૨ પૂરક. એસ. સી. આર.
 ૬૮૬; એ. એન. પરેરા વિરુદ્ધ ડી. એલ. એચ. પરેરા
 અને અન્યો (૧૯૮૨) એસ. સી. સી. એસ. એલ. એસ.
 સી. ૨૦ પર આધાર રાખ્યો હતો.

કેસ કાયદો સંદર્ભ

[૧૯૬૪] એસ. સી. આર. ૩૬૩	ફકરા ૯	પર આધારિત છે.
[૧૯૬૮] ૧ એસસીઆર ૮૧૩	ફકરા ૧૦	પર આધારિત છે.
[૧૯૯૦] ૨ એસ. સી. આર. ૧૧૦	ફકરા ૧૧	પર આધારિત છે.
[૧૯૯૫] ૪ પૂરક. એસ. સી. આર. ૩૩૩	ફકરા ૧૨	પર આધારિત છે.
[૨૦૦૫] ૨ પૂરક. એસ. સી. આર. ૬૮૬	ફકરા ૧૩	પર આધારિત છે.
(૧૯૮૨) એસસીસી એસએલ એસસી ૨૦	ફકરા ૧૪	પર આધારિત છે.

સિવિલ અપીલેટ જ્યુરિસડિક્શન:સિવિલ અપીલ નંબર ૪૫૫૫-
૪૫૫૯/૨૦૨૧.

નૈનીતાલ ખાતેની ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટના ચુકાદા અને આદેશ તારીખ
૧૪/૧૧/૨૦૧૭,૨૨/૧૧/૨૦૧૯,૧૨/૦૩/૨૦૨૦ અને
૨૨/૦૨/૨૦૨૧ માંથી અનુક્રમે રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર
૨૨૧૬/૨૦૧૭ અને રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર
૨૨૦૮/૨૦૧૭, બીજી અપીલ નંબર ૧૯૦/૨૦૧૯, બીજી અપીલ નંબર
૧૮૨/૨૦૧૯ અને રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૫૧૯/૨૦૧૯.

મુકુલ રોહતગી, કૃષ્ણાન વેણુગોપાલ, અમર દવે (એસી), વરિષ્ઠ વકીલો,
ગૌરવ અગ્રવાલ, રાહુલ પ્રતાપ, શિવેન્દ્ર સિંહ, હાજર પક્ષોના વકીલો.

અદાલતનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

ન્યાયમૂર્તિશ્રી હર્ષિકેશ રોય

૧. પરવાનગી આપવામાં આવી છે. અપીલકર્તા ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટ સમક્ષ
પ્રેક્ટિસ કરનાર વકીલ છે, જે બારના સભ્ય તરીકે લગભગ ૧૭ વર્ષ સુધી કાર્યરત

છે. વર્તમાન અપીલ એ ચાર કેસોનો નિર્ણય કરતી વખતે હાઈકોર્ટના વિજ્ઞાન ન્યાયાધીશ દ્વારા અપીલકર્તા વિરુદ્ધ કરવામાં આવેલા કેટલાક અવલોકનોને દૂર કરવા સુધી મર્યાદિત છે જેમાં અપીલકર્તા હરીફ પક્ષોમાંથી એકનું પ્રતિનિધિત્વ કરી રહ્યો હતો. ઉચ્ચ ન્યાયાલયના આદેશો અને કાર્યવાહી નીચે મુજબ છે, જેની સાથે અમે આ બાબતમાં ચિંતિત છીએ:

“રીટ અરજી (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૨૨૧૬/૨૦૧૭ અને રીટ અરજી (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૨૨૦૮/૨૦૧૭ શીર્ષક વીરા વાલી મંગા વિરુદ્ધ સરિતા રાની, બીજી અપીલ નંબર ૧૯૦/૨૦૧૯ શીર્ષક લેન્ડોર કોમ્યુનિટી હોસ્પિટલ વિરુદ્ધ સંદીપ નિશ્ચોઈ. બીજી અપીલ નંબર ૧૮૨/૨૦૧૯ શીર્ષક વિનોદ કુમાર વિરુદ્ધ મંદિર લક્ષ્મી, રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૫૧૯/૨૦૧૯ શીર્ષક પારુલ પ્રકાશ વિરુદ્ધ અનિલ પ્રકાશ. ”

૨. આ અદાલતે ૦૨/૦૭/૨૦૨૧ ના રોજ આ મામલે પરત આવી શકાય તેવી નોટિસ જારી કરી હતી અને અદાલતને મદદ કરવા માટે શ્રી અમર દવેને ન્યાયમિત્ર તરીકે નિયુક્ત કર્યા હતા. શ્રી દવે હાજર થાય છે અને તે મુજબ રજૂઆતો કરે છે. આ કેસમાં કાર્યાલયનો અહેવાલ પ્રતિબિંબિત કરે છે કે

અપીલકર્તાના વકીલે ૧૩/૦૭/૨૦૨૧ તારીખનો એક પત્ર પ્રસારિત કર્યો છે જેમાં જણાવવામાં આવ્યું છે કે અરજી માત્ર સંબંધિત કેસોમાં હાઈકોર્ટ દ્વારા અપીલકર્તા સામે નોંધાયેલા કેટલાક અવલોકનોને દૂર કરવા માટે દાખલ કરવામાં આવી છે અને અપીલકર્તા કોઈ પણ ક્રમાંકિત પ્રતિવાદીઓ સામે કોઈ રાહત માંગતો નથી અને તેથી તેમને પ્રોફોર્મા પ્રતિવાદીઓ તરીકે ગણવામાં આવે છે.

૩. અપીલકર્તાનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મુકુલ રોહતગી રજૂ કરે છે કે અપીલકર્તા ઉત્તરાખંડ હાઈકોર્ટમાં નિયમિતપણે ખૂબ મોટી પ્રેક્ટિસ સાથે પ્રેક્ટિસ કરી રહ્યો છે. વકીલ પછી રજૂઆત કરે છે કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા કરવામાં આવેલી ટિપ્પણીઓ/અવલોકનો વકીલને નોટિસ આપ્યા વિના અથવા તેમને કોઈ સુનાવણી પ્રદાન કર્યા વિના, પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ રેકૉર્ડ કરતા પહેલા રેકૉર્ડ કરવામાં આવી હતી. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે તે રેકૉર્ડિંગ સંબંધિત કેસોમાં કોર્ટના ચુકાદા માટે ન તો જરૂરી છે અને ન તો આવશ્યક છે. શ્રી રોહતગીના જણાવ્યા અનુસાર, આવી પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ માત્ર અપીલકર્તાની વ્યાવસાયિક પ્રતિષ્ઠાને જ નબળી પાડશે નહીં પરંતુ વકીલ તરીકેની તેમની સ્થિતિ અને પ્રેક્ટિસને પણ અસર કરશે.

૪. વિદ્વાન ન્યાયમિત્ર શ્રી અમર દવેએ વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી મુકુલ રોહતગી સાથે મળીને રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર

૨૨૧૬/૨૦૧૭ અને રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૨૨૦૮/૨૦૧૭ માં હાઈકોર્ટના તારીખના ૧૪/૧૧/૨૦૧૭ ના ચુકાદામાં નીચેની ટિપ્પણીઓ તરફ આ કોર્ટનું ચોક્કસ ધ્યાન દોર્યું છે, જ્યાં અપીલકર્તા આ કેસમાં હરીફ પક્ષકારોમાંથી એક તરફથી હાજર થઈ રહ્યો હતો.

*** **

૧૬. હું મારી ઊંડી વેદના વ્યક્ત કરું છું અને દસ્તાવેજનો માત્ર એક ભાગ રજૂ કરવા અને ભૌતિક તથ્યોને દબાવીને વચગાળાનો આદેશ મેળવવા માટે તેના પર આધાર રાખવા બદલ અરજદારના વકીલ સામે કોઈ કાર્યવાહી કરવાથી મારી જાતને દૂર રાખું છું.

૧૭. અરજદારના વકીલ એક અનુભવી વકીલ છે જે સંસ્થા અને બંધુત્વ પ્રત્યે પણ જવાબદારી ધરાવે છે, તેમણે જાણીજોઈને પવિત્ર સંસ્થા માટે ખોટું ઉદાહરણ ઊભું કર્યું હતું.

*** **

૫. તેવી જ રીતે, બીજા કેસમાં, એટલે કે, બીજી અપીલ નંબર ૧૮૦/૨૦૧૮ પર વિદ્વાન ન્યાયાધીશે ૨૨/૧૧/૨૦૧૮ પર નીચેની ટિપ્પણીઓ રેકૉર્ડ કરી:

૨. વર્તમાન બીજી અપીલમાં, જ્યારે અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલ પણ શરૂ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે તેને પણ થોડા સમય માટે સંબોધવામાં આવી હતી, ત્યારે આ અદાલતનો મત છે કે વાદી/અપીલકર્તા માટે વિદ્વાન વકીલની દલીલની દ્રઢતા એવી રીતે હતી કે જાણે કે તે જાણીજોઈને છછુંદરનો પહાડ બનાવવાનો પ્રયાસ કરી રહ્યો હતો, જેને આ અદાલત ફરીથી ચિહ્નિત કરવામાં અચકાશે નહીં કે તે અન્ય મુકદ્દમાઓ માટે સમયની કૂર હત્યા હતી, કેસો આ અદાલત સમક્ષ ઉપરોક્ત તારીખે વિચારણા બાકી હતી. 'તે આગળ પ્રતિબિંબિત કરે છે કે જાણે કે તે કેસ માટે નહીં પરંતુ મુલાકાતીઓની ગેલેરી માટે દલીલ હતી.

***"

૬. ત્રીજા ચુકાદામાં, એટલે કે, બીજી અપીલ ૧૮૨/૨૦૧૯ તારીખ ૧૨/૦૩/૨૦૨૦, વકીલની નીચેની અસ્વીકાર્ય વર્તણૂક નોંધવામાં આવી હતી:

વર્તમાન બીજી અપીલના પ્રવેશ તબક્કે દલીલ ટાળવા માટે, આ અદાલત સમક્ષ, અપીલકર્તાના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આ અદાલત સમક્ષ રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) નંબર ૬૦૪/૨૦૦૯, શ્રી વિનોદ ગોયલ વિરુદ્ધ શ્રી સુશી/ચંદ્ર સબ્બરવાલ અને અન્ય દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલી અગાઉની કાર્યવાહીમાં, કારણ કે હું અહીં પ્રતિવાદી/અપીલકર્તા વતી વકીલ તરીકે હાજર થયો હતો, આ અદાલત સમક્ષ તેની યોગ્યતાઓ પર બીજી અપીલને સંબોધવાનું ટાળવા માટે દલીલોના પછીના તબક્કે પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો હતો.

*** *** *** *** ***"

૭. ચોથા કેસમાં, રીટ પિટિશન (મિસેલેનિયસ સિંગલ) ૫૧૯/૨૦૧૯, કોર્ટે ૨૨/૦૨/૨૦૨૧ પર, વકીલ સામે તેની નારાજગીની નોંધ નીચે મુજબ કરી હતી:

"***** *** *** *** ***

૨. જો કે આ અદાલતે આ ટિપ્પણી કરવાનું ટાળવું જોઈતું હતું, પરંતુ સામાન્ય રીતે અપનાવવામાં આવતી ઇરાદાપૂર્વકની અને ઇરાદાપૂર્વકની કાર્યપદ્ધતિને ધ્યાનમાં રાખીને, જે હવે એક નિયમિત વિશેષતા બની ગઈ છે, લગભગ મોટાભાગના કેસોમાં, જે

અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવે છે, આ અદાલત ચોક્કસ અવલોકનો કરવા માટે અવરોધરૂપ છે, જેનું પાલન વિદ્વાન વકીલ દ્વારા કરવામાં આવે છે, જેનો મૂળભૂત હેતુ કોર્ટને ગેરમાર્ગે દોરવાનો અથવા ગુણદોષ પર કેસના ચુકાદાને ટાળવાનો અને અદાલતને મુશ્કેલી ઊભી કરવાનો છે. , બિનજરૂરી દસ્તાવેજો મૂકીને, જે સુસંગત પણ નથી, જેમાં સંદર્ભ/ચુકાદાઓની નકલનો સમાવેશ થાય છે, જેના પર તેઓ આધાર રાખવા માંગે છે, રિટ પિટિશનના રેકૉર્ડ્સના ભાગ રૂપે, રિટ પિટિશનના રેકૉર્ડ્સ બનાવે છે, જે ઘણા ગ્રંથોમાં ચાલે છે, અને તે પણ ભારતના બંધારણની કલમ ૨૨૭ હેઠળ રિટ અધિકારક્ષેત્રમાં છે, જે સહવર્તી ચુકાદાઓથી ઉદ્ભવે છે.

૩. આ એક સ્પષ્ટ અને સુસંગત સાધન છે, અને એક ચુકિત છે જે અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા રિટ પિટિશનમાં પૂર્વવર્તી/ચુકાદાઓની નકલો સહિત વિશાળ રેકૉર્ડ મૂકીને અપનાવવામાં આવી છે, જેના પર અરજદારના વિદ્વાન વકીલ દ્વારા નિર્ભરતા મૂકવામાં આવી છે, જે તાત્કાલિક કેસમાં લગભગ ૨૦ ચુકાદાઓ છે, જેના પર અરજદારના વકીલ દલીલ કરે છે કે તે તેના કેસના સમર્થનમાં આધાર રાખે છે, હકીકતોના સહવર્તી તારણો

સામે, જે નીચે બંને અદાલતો દ્વારા નોંધવામાં આવ્યા છે અને તે પછી સંક્ષિપ્ત કાર્યવાહીમાં, જે કલમ ૨૧ હેઠળ ચોજવામાં આવી હતી. ૧) અધિનિયમ નંબર ૧૩/૧૯૭૨ ના (a). જો કે અહીં પછી નોંધવાના કારણો માટે, તે દેખીતી રીતે અનુમાન કરી શકાય છે કે મોટાભાગના ચુકાદાઓ, જેના પર આધાર રાખવામાં આવ્યો છે, તે પછી કેસની વિચારણાના હેતુઓ માટે સુસંગત નથી, અને તે પછી વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં લાગુ ન પણ થઈ શકે.

૪. અપનાવવામાં આવેલ આ વલણને એક વ્યાવસાયિક અને વ્યૂહાત્મક સાધન તરીકે નકારી શકાય નહીં, જે અપનાવવામાં આવી રહ્યું છે, જેથી કોર્ટ સમયની અછતને કારણે રિટ દાખલ કરવા માટે સુનાવણીના તબક્કે, સ્વીકારવામાં અવરોધ ઊભો કરી શકે, તે પછી રિટ પિટિશન, જે સહવર્તી ચુકાદાઓથી ઉદ્ભવે છે, સંક્ષિપ્ત ભાડું નિયંત્રણ કાર્યવાહીમાં, જ્યાં તેની પેન્ડન્સી દરમિયાન વચગાળાના આદેશની મંજૂરી અનિવાર્ય બની જશે, ઉપરાંત વાદી પર કર લાદવાની સાથે, કૃત્રિમ રીતે વધેલા ખર્ચને પણ પહોંચી વળવા માટે, અને આ વ્યૂહરચના એક અલગ ઉદાહરણ નથી, પરંતુ તે એક નિયમિત સુવિધા છે, જે દ્વારા અપનાવવામાં આવી હતી. વકીલ, મોટાભાગના કેસોમાં નિયમિત તરીકે, જે તેના

ચેમ્બરમાંથી સ્થાપિત કરવામાં આવી રહ્યા છે. આ પદ્ધતિ ઈરાદાપૂર્વક પૂર્વસૂચન સાથે અપનાવવામાં આવી રહી છે, કે જો ચુકાદાને ઉચ્ચ મંચ સમક્ષ પડકારવામાં આવે, તો તે તેની દલીલને સુરક્ષિત રાખી શકે છે કે તેના દ્વારા વિશ્વાસ કરાયેલ ચુકાદો, અને જે અદાલત સમક્ષ રેકૉર્ડ પર હતો, તે અદાલત દ્વારા ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો ન હતો, અને આમ ચુકાદો ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વિચારણા ના કરવાના પરિણામ છે.

પર. આ અદાલતે ચુકાદાને સંબોધતા પહેલા તેના ગુણદોષ પર આધાર રાખ્યો હતો, આ અદાલતે ચુકાદાના પરિચ્છેદ ૨,૩ અને ૪ માં અરજદારના વકીલની બિનસંવેદનશીલ ચુકાદાઓ પર આધાર રાખવા માટેની કાર્યપદ્ધતિ, જે વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગો હેઠળ કોઈ મહત્વ અથવા તેની લાગુ પડતી ન હતી, અને આ અદાલતે પહેલેથી જ સભાનપણે અવલોકન કર્યું છે કે ચુકાદાનો સંદર્ભ આપવા પાછળનો હેતુ અદાલતને ગેરમાર્ગે દોરવાનો અને સમવર્તીની બરતરફીની અસરને દૂર કરવા માટે કાર્યવાહીને લંબાવવામાં સમય મેળવવાનો હતો. રેકૉર્ડ પર તેજસ્વી ચુકાદાઓ, અને તેના અવતરણો ટાંકીને તેનો સંદર્ભ આપવો.

***”

૮. અપીલકર્તા દલીલ કરે છે કે વકીલની વર્તણૂક વિરુદ્ધ હાઈકોર્ટના ન્યાયિક આદેશોમાં ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત ટિપ્પણીઓ વિચારણા હેઠળની બાબતોના ચુકાદા માટે જરૂરી નહોતી. કોઈ પણ સંજોગોમાં, અદાલતના ઇરાદા વિશે વકીલને નોટિસ આપ્યા વિના અવલોકનો રેકૉર્ડ કરી શકાયા ન હોત. એવી પણ રજૂઆત કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ નોંધાયેલી ટિપ્પણીઓના આધારે, તેમની મહેનતથી મેળવેલી પ્રતિષ્ઠાને કલંકિત કરવામાં આવી છે. આવી ટિપ્પણીઓ ગુણદોષ વિના હોવાનું દર્શાવવા માટે, શ્રી રોહતગી ધ્યાન દોરેલ છે કે અપીલકર્તા, અન્યથા નિર્દોષ વ્યાવસાયિક રેકૉર્ડ સાથે, હાઈકોર્ટના અન્ય કોઈ ન્યાયાધીશ તરફથી આવી પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓનો ભોગ બનવાનો કોઈ પ્રસંગ નહોતો. સંબંધિત પીઠાસીન ન્યાયાધીશ, બેન્ચમાં તેમની બઢતી પહેલાં, અપીલકર્તા તરીકે એક જ બારના સભ્ય હતા અને બંને ઘણી વિવાદિત બાબતોમાં હરીફ વકીલ હતા, તેથી શ્રી રોહતગી રજૂઆત કરે છે કે ટિપ્પણીઓ વ્યક્તિગત પૂર્વગ્રહમાંથી ઉદ્ભવી હોઈ શકે છે અને અન્યથા તે વાજબી ન પણ હોઈ શકે. તદનુસાર, એવી દલીલ કરવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાને વકીલ તરીકેના તેના વર્તન પર પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ સહન કરવી ન જોઈએ કારણ કે સંબંધિત ન્યાયાધીશ તેના ક્લાયન્ટ વતી વકીલ દ્વારા કરવામાં આવેલા પ્રયાસોની પ્રશંસા ન કરી શકે.

૯. વકીલ સામે વાંધાજનક ટિપ્પણીઓ ગુણદોષ વિના છે અને જરૂરી પરિમાણોને પૂર્ણ કરતી નથી તેવી દલીલને રજૂ કરવા માટે, વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલે યુ. પી. રાજ્ય વિરુદ્ધ મોહમ્મદ નઈમ^૧ નો હવાલો આપ્યો છે, જેમાં ન્યાયમૂર્તિ એસ. કે. દાસે જે વ્યક્તિનું વર્તન કાયદાની અદાલત સમક્ષ વિચારણા માટે આવે છે તેની વિરુદ્ધ અપમાનજનક ટિપ્પણીઓના કાઢી નાખવા પ્રશ્ન સાથે વ્યવહાર કરતી વખતે લાગુ કરવા માટે નીચેના પરીક્ષણો મૂક્યા છે. તે પરીક્ષણો આ પ્રમાણે છે:

(એ) જે પક્ષકારનું વર્તન પ્રશ્નમાં છે તે અદાલત સમક્ષ છે કે પછી તેને પોતાને સમજાવવાની કે પોતાનો બચાવ કરવાની તક છે કે કેમ;

(બી) ટિપ્પણીને ન્યાયી ઠેરવતા તે વર્તનને લગતા રેકૉર્ડ પર પુરાવા છે કે કેમ; અને

(સી) કેસના નિર્ણય માટે, તેના અભિન્ન ભાગ તરીકે, તે વર્તન પર પ્રતિક્રિયા આપવી જરૂરી છે કે કેમ.

૧ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૭૦૩

૧૦. આલોક કુમાર રોય વિરુદ્ધ ડૉ. એસ. એન. શર્મા^૨ કેસમાં, પાંચ ન્યાયાધીશોની બેન્ચ માટે ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. વાંચુ દ્વારા લખાયેલા અભિપ્રાયમાં, આ અદાલતે ભારપૂર્વક જણાવ્યું હતું કે ન્યાયી ટીકાના કિસ્સાઓમાં પણ, ઉપયોગમાં લેવાતી ભાષા અત્યંત સંયમની હોવી જોઈએ. વકીલની વર્તણૂકને નામંજૂર કરવા માટે કારપિંગ ભાષાનો ઉપયોગ સંયમ, વાજબી અથવા નિયંત્રણનું કાર્ય નહીં હોય.

૧૧. ન્યાયમૂર્તિ કે. જગન્નાથ શેટ્ટી દ્વારા એ. એમ. માથુર વિરુદ્ધ પ્રમોદ કુમાર ગુપ્તા^૩ કેસમાં આ અદાલતનો ચુકાદો કડવાશના દેખાવને પણ ટાળવાની જરૂરિયાત પર વિસ્તૃત વર્ણન કરે છે. કોર્ટે અવલોકન કર્યું કે,

“૧૩...સંયમનું કર્તવ્ય, કાર્યની આ વિનમ્રતા આપણા ન્યાયાધીશોનો સતત વિષય હોવો જોઈએ. નિર્ણય લેવામાં આ ગુણવત્તા ન્યાયાધીશો માટે ન્યાયપાલિકાની સ્વતંત્રતાનું રક્ષણ કરવા જેટલી જરૂરી છે તેટલી જ જરૂરી છે. આ સંબંધમાં ન્યાયિક સંયમને ન્યાયિક આદર વધુ સારી રીતે કહી શકાય, જે ન્યાયતંત્ર દ્વારા આદર છે.

૨ એ. આઈ. આર. ૧૯૬૪ એસ. સી. ૭૦૩

૩ (૧૯૯૦) ૨ એસ. સી. સી. ૫૩૩

૧૨. ન્યાયિક ઔચિત્યના સ્થાપિત ધોરણો અનુસાર ન્યાયિક આદેશોમાં અપ્રિય ટિપ્પણીઓ ટાળવાનું મહત્વ પણ ન્યાયમૂર્તિ જે. એસ. વર્મા દ્વારા *અબની કાંતા રે વિરુદ્ધ ઓરિસ્સા રાજ્ય*⁴ માં નીચે આપેલા શબ્દોમાં સંક્ષિપ્તમાં નોંધવામાં આવ્યું છે.

“અનિયંત્રિત ભાષાનો ઉપયોગ કરવો અથવા કોઈની વિરુદ્ધ અપમાનજનક ટિપ્પણી કરવી, સિવાય કે તે કેસ નક્કી કરવા માટેની જરૂરિયાત હોય, તે ન્યાયિક વર્તણૂકો સાથે અસંગત છે. ન્યાયિક આદેશોમાં લેખિત શબ્દો કાયમી રેકૉર્ડ માટે હોય છે જે લેખિત આદેશો કરતી વખતે ન્યાયિક સત્તાના ઉપયોગમાં આત્મસંયમનો અભ્યાસ કરવો વધુ જરૂરી બનાવે છે. ”

૧૩. ઉપર જણાવેલા સિદ્ધાંતો, આ અદાલત દ્વારા મંજૂરી સાથે ટાંકવામાં આવ્યા છે અને *સામ્યા સેટ વિરુદ્ધ શંભુ સરકાર અને અન્ય*⁵ માં ૩ ન્યાયાધીશની બેન્ચ સહિત અનેક અનુગામી ચુકાદાઓમાં લાગુ કરવામાં આવ્યા છે. આ કેસમાં ન્યાયમૂર્તિ સી. કે. ઠક્કરે અદાલત માટે લખતા અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે

4 ૧૯૯૫ સપ્લિમેન્ટ (૪) એસ. સી. સી. ૧૬૯

5 (૨૦૦૫) ૬ એસસીસી ૭૬૭

નોંધાયેલી પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ ન તો અદાલત સમક્ષ ઉઠાવવામાં આવેલા વિવાદનો નિર્ણય લેવા માટે જરૂરી છે અને ન તો ચુકાદાનો અભિન્ન ભાગ છે અને તે મુજબ તે ટિપ્પણીઓને દૂર કરવાનો નિર્દેશ આપ્યો હતો.

૧૪. પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ નોંધવા પર *મોહમ્મદ નઈમ (સુપ્રા)* માં ચાર ન્યાયાધીશોની બેન્ચ વતી ન્યાયમૂર્તિ એસ. કે. દાસ દ્વારા મુકવામાં આવેલા કાયદાના પ્રસ્તાવને ૧૯૬૪થી અનેક નિર્ણયોમાં મંજૂરી આપવામાં આવી છે. શ્રીલંકાની સર્વોચ્ચ અદાલતે *એ. એન. પરેરા વિરુદ્ધ ડી. એલ. એચ. પરેરા અને અન્ય^૬* કેસમાં પણ તેનો ઉલ્લેખ કર્યો હતો, જેમાં ન્યાયમૂર્તિ અબ્દુલ કાદિરે બેન્ચ વતી બોલતા આ અદાલત દ્વારા નિર્ધારિત પરીક્ષણોને મંજૂરી આપી હતી અને તારણ કાઢ્યું હતું કે તે કેસમાં અરજદાર વિરુદ્ધ ન્યાયાધીશની ટિપ્પણીઓ તે દરેક પરીક્ષણો હેઠળ સંપૂર્ણપણે અયોગ્ય હતી.

૧૫. જ્યારે ન્યાયના વહીવટના ક્ષેત્રમાં ન્યાયાધીશોને તેમના કાર્યો મુક્તપણે અને નિર્ભયતાથી અને કોઈની દખલ વિના કરવાની મંજૂરી આપવી એ મૂળભૂત મહત્વનું છે, ત્યારે ન્યાયાધીશોએ સંયમ રાખવો અને વકીલના વર્તન પર બિનજરૂરી ટિપ્પણીઓ ટાળવી તે પણ એટલું જ મહત્વપૂર્ણ છે જે અદાલત સમક્ષ વિવાદના ચુકાદા પર કોઈ અસર કરી શકશે નહીં.

6 ૧૯૮૨ એસ.સી.સી. એસ.એલ. એસ.સી. ૨૦

૧૬. હાઈકોર્ટના ચુકાદાઓમાં નોંધાયેલી વાંધાજનક ટિપ્પણીઓને ધ્યાનમાં લીધા પછી, અમને લાગે છે કે તે ટાળી શકાતી હતી કારણ કે તે વિવાદો નક્કી કરવા માટે બિનજરૂરી હતી. વધુમાં, તેઓ વિજ્ઞાન ન્યાયાધીશની વ્યક્તિગત ધારણા પર આધારિત હોવાનું જણાય છે. તે પણ સ્પષ્ટ છે કે વિજ્ઞાન ન્યાયાધીશે પ્રતિકૂળ ટિપ્પણીઓ નોંધતા પહેલા અપીલકર્તાને તેનો ખુલાસો રજૂ કરવાની કોઈ તક આપી ન હતી. આ રીતે નોંધાયેલી ટિપ્પણીઓએ અપીલકર્તાની વ્યાવસાયિક અખંડિતતા પર આક્ષેપ કર્યો છે. વકીલને સાંભળવાની તક આપ્યા વિના તેની આવી નિંદા કરવી એ ઓડી અલ્ટરમ પાર્ટેમના સિદ્ધાંતોનું ખંડન હશે. આવી પરિસ્થિતિઓમાં અપેક્ષિત સંયમ અને સંયમની જરૂરી માત્રા પણ વાંધાજનક ટિપ્પણીઓમાં ખૂટે છે.

૧૭. અપીલકર્તા સામે નોંધાયેલી ટિપ્પણીનો સમયગાળો તેને માત્ર તેના વ્યાવસાયિક સાથીદારો વચ્ચે જ અપમાનિત કરશે નહીં પરંતુ તેની વ્યાવસાયિક કારકિર્દી પર પણ પ્રતિકૂળ અસર કરી શકે છે. જો અદાલતના ચુકાદાઓમાં ટિપ્પણીઓ પાછી ખેંચ્યા વિના રહેશે, તો તે એક ક્રોસ હશે જે અપીલકર્તાએ તેના સમગ્ર જીવન દરમિયાન સહન કરવો પડશે. તેને આ રીતે સહન કરવાની મંજૂરી આપવી, અમારા મતે પૂર્વગ્રહયુક્ત અને અન્યાયી હશે.

૧૮. ઉપર કરેલ ચર્ચાને ધ્યાનમાં રાખીને, અમારો વિચારશીલ અભિપ્રાય છે કે અપીલકર્તા વિરુદ્ધ વિદ્વાન ન્યાયાધીશ દ્વારા નોંધાયેલી વાંધાજનક ટિપ્પણીઓ જે રીતે કરવામાં આવી હતી તે રીતે નોંધવી જોઈએ નહીં. અપીલકર્તા કે જેમના વ્યાવસાયિક વર્તન પર સવાલ ઉઠાવવામાં આવ્યા હતા, તેમને તેમના વર્તનને સમજાવવા અથવા પોતાનો બચાવ કરવાની કોઈ તક આપવામાં આવી ન હતી. કોર્ટના નિર્ણય માટે ટિપ્પણીઓ પણ બિનજરૂરી હતી. તે મુજબ એવું માનવામાં આવે છે કે અપીલકર્તાની પ્રતિષ્ઠા અથવા બારના સભ્ય તરીકેના તેમના કાર્યને ભવિષ્યમાં કોઈ નુકસાન ન થાય તે માટે વાંધાજનક ટિપ્પણીઓને પાછી ખેંચવી જોઈએ. તેથી અમે આ ચુકાદાના ફક્ત ૪,૫,૬ અને ૭ માં કાઢેલી ટિપ્પણીઓને હટાવવાનો આદેશ આપીએ છીએ. તે મુજબ અપીલોનો નિકાલ આ આદેશ સાથે કરવામાં આવે છે.

અરજીઓનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો હતો.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.